

Jaarverslag 2019 van de Stichting Natuurpolders

Inleiding

De Stichting Natuurpolders is opgericht in februari 2017 en is gevestigd te Zevenhuizen ZH. De Stichting stelt zich ten doel bij te dragen aan het herstel, het behoud en de versterking van de biodiversiteit en natuurwaarden van de polders in Zuid Holland. Het beheer van de Hennipgaarde was in 2019 wederom de belangrijkste activiteit van de Stichting (zie deel A van dit verslag). Daarnaast werden er verschillende andere activiteiten ontplooid die worden beschreven in deel B van dit verslag.

Deel A: Beheer van de Hennipgaarde in 2019.

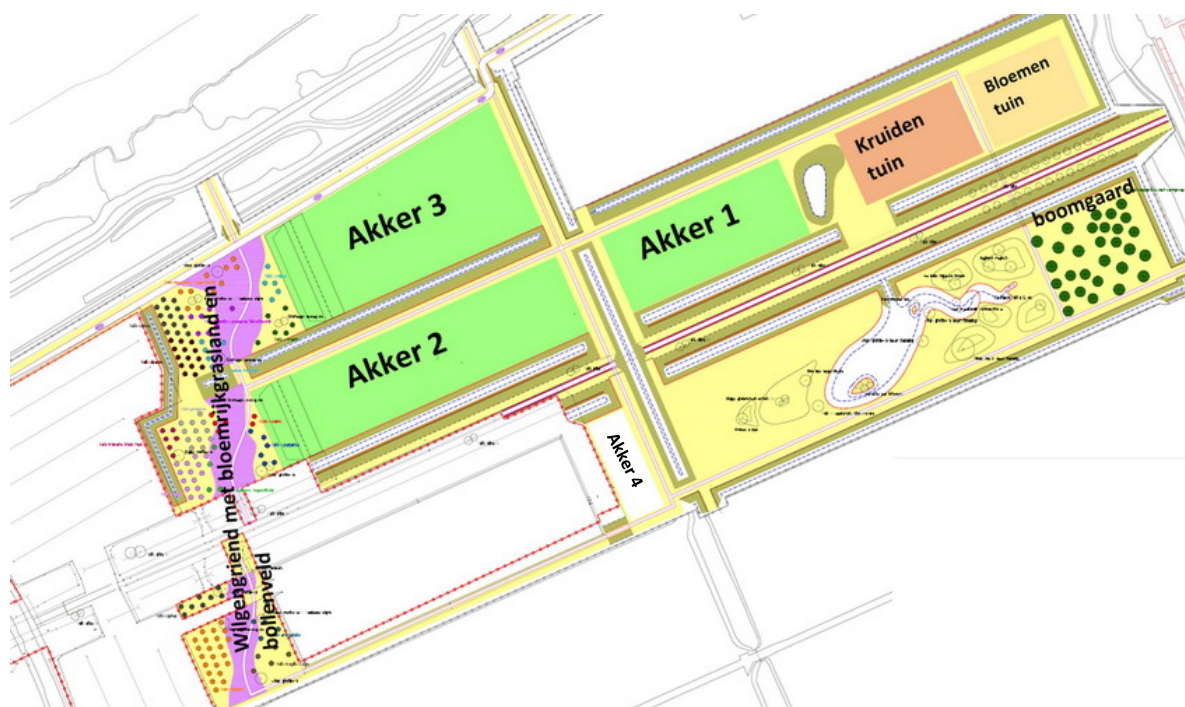
A.1. Algemeen

Eind februari 2018 hebben het Recreatieschap Rottemeren en de Stichting Natuurpolders een overeenkomst gesloten aangaande het beheer van een deel van de Hennipgaarde. Die overeenkomst regelt dat de Stichting zorg draagt voor het beheer en onderhoud van de volgende deelgebieden van de Hennipgaarde:

- de natuurakkers (akkers 1, 2 en 3, zie kaart hieronder)
- de proefakker (akker 4);
- de bloemen en kruidentuin;
- de paddenpoel;
- de wilgengriend, en
- de boomgaard.

Na de feitelijke start van het beheer in april/mei 2018, was 2019 het eerste jaar dat we een volledig groeiseizoen hebben doorgemaakt. Een jaar waarin we de basis die we in 2018 hebben gelegd, verder hebben versterkt.

30 juni 2020

A.2. Natuurakkers.

De Stichting beheert drie natuurakkers, elk ongeveer 0,5 hectare groot (zie de akkers 1, 2 en 3 op de kaart hierboven) en een kleine proefakker (0,1 hectare). Vanwege twijfels over de kwaliteit van de toplaag (teeltlaag) van de akkers hebben we in februari 2019 een bodemanalyse laten uitvoeren door Eurofins. De belangrijkste conclusies waren dat de beschikbaarheid van stikstof, fosfaat, calcium en natrium in de grond t.b.v. de plantengroei “vrij laag” en dat het risico van dichtslibben van de grond bij veel regenval (verslemping) “vrij hoog” is. Deze matige tot slechte kwaliteit wordt veroorzaakt door het feit dat de teeltlaag bestaat uit grond naar boven gehaald tijdens het graven van de nieuwe sloten en daarna verspreid over de Hennipgaarde.

We doen er alles aan om de kwaliteit van de bodem te verbeteren en het bodemleven te stimuleren. Eind augustus 2019 hebben we de akkers bemest met ruige stalmest (ca. 10 ton per hectare) en eind oktober hebben we groenkalk (calcium en magnesium) gestrooid (ca. 400 kg/ha). We proberen het gebruik van zware machines en machinale bewerking van de grond zoveel mogelijk te beperken, teneinde het bodemleven te stimuleren. Voorts is het ontbreken van drainage een gemis. Tijdens de overvloedige regenval in de winter van 2019/2020 zijn de akkers 2 en 3, die waren ingezaaid met een wintergraan, behoorlijk dicht geslibd.

Akker 1.

De akker was eind oktober 2018 reeds door de Trekkervrienden geploegd. Half april 2019 hebben we de ene helft van de akker handmatig ingezaaid met Gele Ganzenbloem en de andere helft met Korenbloem. In samenwerking met Biodivers (gevestigd te Oudewater) hebben we deze bloemen in augustus met een kleine combine geoogst. Biodivers heeft deze zaden gedroogd, geschoond en gezeefd. De zaden worden gebruikt voor samenstelling van speciale bloem/grasmengsels voor het inzaaien van andere natuurgebieden. Eind augustus hebben we de akker laten klepelen. Daarna is er ruige stalmest over het land gestrooid en is de akker bewerkt met een schijfeg. Daarna hebben we

eind oktober groenkalk gestrooid. Tijdens de zachte winter van 2019/2020 is veel van het achtergebleven zaad van korenbloemen en ganzenbloemen reeds ontkiemd.

Akker 2.

bureau Natuurbalans en het Louis Bolk Instituut. Op een pleegakker wordt naast graan ook een mengsel van zeldzame oude akkerbloemen en -kruiden ingezaaid met het doel op de akker een zadenbank van deze bloemen en kruiden te creëren, zodat ze voor uitsterven worden behoed. Eind november 2018 hadden we reeds wintertarwe en een bloemen- en kruidenmengsel ingezaaid.

De tarwe is in augustus 2019 geogst, waarna we de akker in de stoppel hebben laten liggen. De tarwe was helaas niet bruikbaar voor het bakken van brood, omdat het eiwitgehalte te laag was (met name vanwege te weinig plantbeschikbare stikstof in de grond). We hebben de tarwe verkocht aan een veevoederhandelaar. De hoeveelheid kruiden en bloemen die op de akker was nog beperkt, maar dat zal de komende jaren snel veranderen vanwege al het zaad dat op de grond is gevallen.

Eind augustus hebben we ook op deze akker ruige stalmest laten aanbrengen, waarna de akker is bewerkt met een schijfeg, gevolgd door het strooien van groenkalk in oktober. Eind november hebben we deze akker laten inzaaien met Eenkoorn, een oud tarweras. In 2020 zal er dan een mengsel van tarwe, kruiden en bloemen groeien op deze akker.

Akker 3.

Het grootste deel van deze akker is in maart 2019 met haver ingezaaid, terwijl we een klein deel hebben gebruikt voor het testen van de teelt van Eenkoorn tarwe. De haver is verkocht als paardenvoer en de Eenkoorn tarwe willen we gaan testen op bruikbaarheid om brood van te bakken. Daartoe moet dit graan eerst worden gepeld (door een pelmolen) voordat het kan worden vermalen tot bakmeel. Het pellen zal worden gedaan door een pelmolen in de Zaanstreek.

Eind augustus hebben we ook deze akker laten bemesten en bewerken met een schijfeg. In oktober hebben de Trekkervrienden de akker geploegd, waarna we ook op deze akker groenkalk hebben gestrooid. Vervolgens hebben we eind november wintertarwe ingezaaid. Vanwege de vele regen in het najaar en winter en daardoor verslemping van de grond, is er onvoldoende zaad ontkiemd, waardoor we de akker in het voorjaar van 2020 opnieuw zullen moeten inzaaien.

De proefakker (akker 4).

In 2018 was al gebleken dat de grond van deze proefakker in zijn huidige toestand niet geschikt was voor adequate verbouw van gewassen voor demonstratie- en/of test doeleinden. Daarom hebben we begin 2019 besloten allereerst gewassen te telen die de kwaliteit van de grond verbeteren en het bodemleven stimuleren. In 2019 hebben we dan ook het grootste deel van die akker ingezaaid met Luzerne (een groenbemester). Die is drie keer gemaaid en het maaisel is gebruikt als schapenvoer. Daarnaast hebben we een strook ingezaaid met gele en zwarte mosterd, waarvan we het zaad hebben gebruikt voor het maken van mosterd. Langs de rand van de akker hebben we een rij zonnebloemen en een aantal pollen vezelhennep geteeld; het gewas dat hier eeuwen geleden werd verbouwd; vandaar de naam Hennipgaarde.

Vanaf 2020 zal deze akker geleidelijk worden omgevormd tot een permanent "eetbaar landschap", waar meerjarige eetbare gewassen verbouwd worden. Op deze proefakker proberen we uit te vinden wat goede combinaties van gewassen zijn in deze poldergrond en nemen we bezoekers mee

in het concept van permacultuur. Hiermee willen we ideeën doorgeven over duurzame voedselproductie in combinatie met versterking van de biodiversiteit.

Taluds van akkers 2 en 3.

Op de taluds van de akkers 2 en 3 hebben we begin december 2018 ca. 5.000 inheemse stinsenbollen gepoot en in het voorjaar van 2019 hebben we daar ook een gras-bloemenmengsel ingezaaid. Gedurende een groot deel van 2019 waren deze taluds getooid met kleurrijke stinsen en bloemen.

Bloemen- en kruidenveld

In 2019 is verder gewerkt aan het uitbouwen van de structuur van het bloemen- en kruidenveld. Er zijn verschillende nieuwe vakken gemaakt waarin bloemen of kruiden zijn gezaaid of geplant. Veel planten hebben zich goed vermeerderd via uitlopers en/of zaailingen en de bloemen trokken veel insecten aan. Veel bijzondere soorten zijn al gesignaleerd. Van wandelaars krijgen we vaak te horen dat ze genieten van deze velden en regelmatig zien we dat ze bloemen en vlinders fotograferen.

Paddenpoel

Tijdens de landelijke natuurwerkdag op 2 november zijn zoveel mogelijk het riet en de wilgentenen die langs de randen van de poel groeiden, verwijderd. Voorts zijn er enkele eendenkorven in de poel en de sloten langs het bloemen- en kruidenveld geplaatst.

Griend

In december 2018 hebben we ruim 25.000 inheemse stinsenbollen in een aantal vakken langs het wandelpad in de griend gepoot. In het voorjaar van 2019 hebben we die vakken ook nog ingezaaid met een bloemrijk graslandmengsel. Deze bloemvakken stonden vanaf februari tot ver in het seizoen mooi in bloei. De stinsen (krokussen, sneeuwroem, oosterse sterhyacint, narcissen, en boshyacinten) kleurden van februari tot mei de randen geel, blauw en wit.

Voorts hebben we met een groep vrijwilligers in de periode van november 2018 tot februari 2019 circa 1.000 wilgentenen in de griend geplant (ruim 30 verschillende soorten). Ruim 95% van de geplante wilgentenen is aangeslagen. De grasstroken in de griend hebben we twee keer laten maaien door de loonwerker. Het aanharken en afvoeren van het maaisel hebben we met vrijwilligers gedaan.

Boomgaard

Na een moeizame start in 2018 (met name vanwege de droogte) zijn alle fruitbomen in 2019 goed doorgegroeid. In augustus 2019 hebben we onder begeleiding van twee experts, de kersen- en pruimenbomen in vorm gesnoeid. De appel en perenbomen worden in januari 2020 gesnoeid.

Omdat we nog geen goede machine hadden voor het maaien van grote oppervlakten gras en klaver, hebben we het maaien in 2019 uitbesteed aan loonwerker Van Dorp. Die heeft ook het maaisel afgevoerd naar een composteringsbedrijf. Doordat we het maaien nog niet in eigen beheer kunnen doen, was het niet mogelijk het gras en de klaver gefaseerd te maaien, hetgeen essentieel is voor stimulering van de biodiversiteit en duurzaam beheer van het gras. We zijn voornemens een kleine maaimachine aan te schaffen zodat we in 2020 zelf op een gefaseerde wijze kunnen maaien.

Monitoren flora en fauna

In 2019 zijn we gestart met het monitoren van de ontwikkeling van de flora en fauna op de Hennipgaarde. We doen dit met een bodemkundige, bevriende ecologen en natuurliefhebbers. De waarnemingen voeren we in op Telmee en we maken een rapportage over die waarnemingen. In samenwerking met de Vlinderstichting hebben we ook een officiële vlindertelroute aangelegd.

Rondleidingen over de Hennipgaarde

In 2019 hebben we vijf avondwandelingen georganiseerd. Tijdens deze rondwandeling van 2 uur over de Hennipgaarde vertelden we de deelnemers over het ontstaan en het beheer van de Hennipgaarde (het hoe en waarom van onze activiteiten). Voorts hebben we in samenwerking met het groenbeheerbedrijf van de gebroeders Punt een zaterdagwandeling georganiseerd tijdens de open monumentendag.

Deel B: Overige activiteiten van de Stichting Natuurpolders in 2018.

B.1. Beheer akker gelegen naast de Hennipgaarde

Zowel in 2018 als 2019 heeft de Stichting een akker van ca 1,7 ha gehuurd gelegen tussen de Hennipgaarde en het Schelpenpad. Op die akker hadden we in 2018 op biologische wijze zomertarwe geteeld (geen gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen). De geoogste tarwe (6400 kg) is in 2019 gebruikt voor het baktarweproject (zie hieronder).

In 2019 hebben we wederom 1 hectare met zomertarwe ingezaaid, en de andere 0,7 hectare met Rode Emmer Tarwe (een oud tarweras). De zomertarwe heeft ca 2500 kg opgeleverd die we nu ook gebruiken voor ons baktarweproject. De Rode Emmer is goed gegroeid maar door zware regenval tegen de grond geslagen, waardoor het niet meer te oogsten was.

B.2. Baktarwe project

De tarwe geoogst op bovengenoemde akker wordt geschoond, gezeefd en opgeslagen door een gespecialiseerd bedrijf in Moerkapelle. Vervolgens wordt de tarwe in kleine hoeveelheden (400 à 500 kg per maand) op traditionele wijze gemalen door de "Korenmolen Windlust" in Nieuwerkerk aan de IJssel. Het meel en de bloem verkopen we vervolgens aan bakkers in Rotterdam en Zuidplas en direct aan particulieren die er zelf brood van bakken. Ook het ASVZ Dagcentrum 'De Korenaer' in Nieuwerkerk koopt een deel van het meel ten behoeve van haar bakkerij, theeschenkerij en winkel.

B.3. Promotie Stichting Natuurpolders en de Hennipgaarde

Voor het zichtbaar maken van onze activiteiten gebruiken we diverse kanalen: website, facebookpagina, Instagram en een nieuwsbrief. De website hebben we zelf ontwikkeld en wordt ook door onszelf up-to-date gehouden (www.natuurpolders.nl). Voorts hebben we een [facebookpagina](#), waar we informatie verstrekken over onze activiteiten, interessante artikelen over natuur en biodiversiteit vermelden en andere informatie verschaffen over onderwerpen die te maken hebben met natuurakkers en biodiversiteit. Voorts zenden we met enige regelmaat een nieuwsbrief naar onze volgers, omdat niet iedereen gebruik maakt van facebook.

B.4. Deelname Oogstfeest Zevenhuizen

Zaterdag 7 september 2019 stonden we met drie kramen op de streekproductenmarkt van het oogstfeest. We verkochten producten die geproduceerd waren op de Hennipgaarde of daarmee een link hebben: meel, bloem, bier, brood, koeken, honing, mosterd, bloemzaden, enz. Voorts hebben we veel pannenkoeken gebakken en verkocht. We hebben de Hennipgaarde goed kunnen presenteren aan de bezoekers.

B.5. Deelname Duurzaamheidsmarkt Zuidplas

In 2019 hebben we wederom deelgenomen aan de Duurzaamheidsmarkt van de gemeente Zuidplas, een jaarlijks terugkerend evenement. We hebben daar uitleg gegeven over het beheer van de Hennipgaarde en onze activiteiten in bredere zin met betrekking tot vergroting van de biodiversiteit

en lokale voedselproductie. Dit past allemaal goed in het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Zuidplas.

B.6. Vrijwilligers Informatiepunt

Via het Vrijwilligersinformatiepunt Zuidplas zijn we zichtbaar bij inwoners van Zuidplas die vrijwilligerswerk willen doen. Zo af en toe meldt iemand zich bij ons aan via dit platform. Sommigen komen en gaan, anderen blijven terugkomen en versterken onze pool van vrijwilligers.

B.7. Programma 'Ook dit is de Rotte'.

We werken actief mee aan het promoten van de Rotte en de Hennipgaarde in het kader van het programma "Ook dit is de Rotte". We nemen ook deel aan de bijeenkomsten die georganiseerd worden door de stichting Plezierrivier de Rotte.

B.8. Alliantie GroenBlauwe Rotte

Stichting Natuurpolders is één van de initiatiefnemers van de oprichting Alliantie GroenBlauwe Rotte. Aanleiding voor de oprichting van de Alliantie GroenBlauwe Rotte is de vaststelling van de kadernotitie 'Ruimte voor een groenblauwe toekomst, kader en koers voor recreatief landschapspark Rottemeren', door de gemeenteraden van Rotterdam, Lansingerland en Zuidplas in maart/april 2019.

In de kadernotitie wordt vooral gefocust op het recreatief belang. De balans in de onderlinge samenhang met natuur en landschap zagen wij onvoldoende geborgd. En juist daaraan is dringend behoefte, temeer daar (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen het landschappelijke karakter van het Rottemeregebied in toenemende mate onder druk zetten.

Dit was aanleiding voor een aantal maatschappelijke organisaties, die opkomen voor het belang van natuur(bescherming) en het behoud van cultuurhistorie en landschapsschoon, om zich te verbinden in de [Alliantie GroenBlauwe Rotte](#).